

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 2ας Απριλίου 2020 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ελευθερία εγκαταστάσεως – Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών – Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων – Οδηγία 2004/39/EK – Έννοιες του “ιδιώτη πελάτη” και του “καταναλωτή” – Προϋποθέσεις επίκλησης της ιδιότητας του καταναλωτή – Καθορισμός της διεθνούς δικαιοδοσίας για την εκδίκαση της αίτησης»

Στην υπόθεση C-500/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Specializat Cluj (δικαστήριο εμπορικών διαφορών του Cluj, Ρουμανία) με απόφαση της 2ας Μαΐου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Ιουλίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

AU

κατά

Reliantco Investments LTD,

Reliantco Investments LTD Limassol Sucursala București,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin (εισηγητή), D. Šváby, K. Jürimäe και N. Piçarra, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο AU, εκπροσωπούμενος από τον V. Berea, avocat, και την A. I. Rusan,
- η Reliantco Investments LTD και η Reliantco Investments LTD Limassol Sucursala București, εκπροσωπούμενες από τους C. Stoica, L. Radu και D. Aragea, avocats,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικά από τον C.-R. Cantăr καθώς και από τις E. Gane, A. Wellman και O.-C. Ichim, στη συνέχεια από τις τρεις τελευταίες,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και P. Lacerda, καθώς και από τις P. Barros da Costa και L. Medeiros,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους T. Scharf και N. Ruiz García, καθώς και από τις L. Nicolae και M. Heller,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2004, L 145, σ. 1), καθώς και του άρθρου 7, σημείο 2, και του άρθρου 17, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του AU και των Reliantco Investments LTD και Reliantco Investments LTD Limassol Sucursala București, όσον αφορά οριακές εντολές με βάση τη μείωση της τιμής του πετρελαίου που εισήγαγε ο AU σε διαδικτυακή πλατφόρμα ανήκουσα στις εναγόμενες της κύριας δίκης, κατόπιν των οποίων απώλεσε ορισμένο χρηματικό ποσό.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 93/13/ΕΟΚ

- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29), προβλέπει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

- β) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·
- γ) “επαγγελματίας”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσια είτε ιδιωτικής.»

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.»

Η οδηγία 2004/39

5 Κατά την αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2004/39:

«Ένας από τους στόχους της παρούσας οδηγίας είναι η προστασία των επενδυτών. Τα μέτρα προστασίας των επενδυτών θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες καθεμιάς από τις διάφορες κατηγορίες επενδυτών (ιδιώτες, επαγγελματίες και αντισυμβαλλόμενοι)».

6 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

10) “πελάτης”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο μια επιχείρηση επενδύσεων παρέχει επενδυτικές ή/και παρεπόμενες υπηρεσίες·

11) “επαγγελματίας πελάτης”: πελάτης που πληροί τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ορίζονται στο παράρτημα II·

12) “ιδιώτης πελάτης”: κάθε πελάτης που δεν είναι πελάτης επαγγελματίας·

[...]

17) “χρηματοπιστωτικό μέσο”: τα μέσα που προσδιορίζονται στο τμήμα Γ του Παραρτήματος I·

[...]».

7 Κατά το άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39:

«[...]»

2. Όλες οι πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των διαφημιστικών ανακοινώσεων, που απευθύνονται από επιχείρηση επενδύσεων σε πελάτες ή σε δυνητικούς πελάτες, πρέπει να είναι ακριβείς, σαφείς και μη παραπλανητικές. Οι διαφημιστικές ανακοινώσεις πρέπει να μπορούν να αναγνωρίζονται σαφώς ως τέτοιες.

3. Στους πελάτες ή τους δυνητικούς πελάτες παρέχεται κατάλληλη πληροφόρηση σε κατανοητή μορφή σχετικά με:

- την επιχείρηση επενδύσεων και τις υπηρεσίες της,
- τα χρηματοπιστωτικά μέσα και τις προτεινόμενες επενδυτικές στρατηγικές· εδώ θα πρέπει να περιλαμβάνονται κατάλληλη καθοδήγηση και προειδοποιήσεις σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με τις επενδύσεις στα εν λόγω μέσα ή με την υιοθέτηση των εν λόγω επενδυτικών στρατηγικών,

- τους τόπους εκτέλεσης, και
- το κόστος και τις σχετικές παρεπόμενες επιβαρύνσεις,

ώστε να είναι ευλόγως σε θέση να κατανοούν τη φύση και τους κινδύνους της προσφερόμενης επενδυτικής υπηρεσίας και του συγκεκριμένου τύπου του προτεινόμενου χρηματοπιστωτικού μέσου και ως εκ τούτου να λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις εν επιγνώσει. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να παρέχονται σε τυποποιημένη μορφή.

[...]

5. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όταν οι επιχειρήσεις επενδύσεων παρέχουν άλλες επενδυτικές υπηρεσίες πλην των μνημονευόμενων στην παράγραφο 4, ζητούν από τον πελάτη ή το δυνητικό πελάτη να δίνει πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του στον επενδυτικό τομέα σε σχέση με το συγκεκριμένο τύπο προσφερόμενου ή ζητούμενου προϊόντος ή υπηρεσίας, ώστε να μπορεί η επιχείρηση επενδύσεων να εκτιμήσει κατά πόσον η σχεδιαζόμενη επενδυτική υπηρεσία ή προϊόν είναι κατάλληλο για τον πελάτη.

Εφόσον η επιχείρηση επενδύσεων κρίνει, βάσει των πληροφοριών που έχει λάβει σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, ότι το προϊόν ή η υπηρεσία δεν είναι κατάλληλα για τον πελάτη ή το δυνητικό πελάτη, οφείλει να τον προειδοποιήσει περί τούτου. Η προειδοποίηση αυτή μπορεί να παρέχεται σε τυποποιημένη μορφή.

Αν ο πελάτης ή ο δυνητικός πελάτης δεν παράσχει τις κατά το πρώτο εδάφιο πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του, ή αν παράσχει ανεπαρκείς σχετικές πληροφορίες, η επιχείρηση επενδύσεων οφείλει να τον προειδοποιήσει ότι η απόφασή του αυτή δεν της επιτρέπει να κρίνει κατά πόσον η σκοπούμενη επενδυτική υπηρεσία ή το σκοπούμενο επενδυτικό προϊόν είναι κατάλληλα γι' αυτόν. Η προειδοποίηση αυτή μπορεί να παρέχεται σε τυποποιημένη μορφή.

[...]»

- 8 Το παράρτημα I, τμήμα Γ, σημείο 9, της εν λόγω οδηγίας αφορά τις «[χ]ρηματοοικονομικές συμβάσεις επί διαφορών (financial contracts for differences)».
- 9 Κατά το παράρτημα II της ίδιας οδηγίας, «[ε]παγγελματίας πελάτης είναι ο πελάτης που διαθέτει την πείρα, τις γνώσεις και την εμπειρογνώμοσύνη ώστε να λαμβάνει τις δικές του επενδυτικές αποφάσεις και να εκτιμά δεόντως τον κίνδυνο που αναλαμβάνει». Ειδικότερα, κατά το παράρτημα αυτό, ως επαγγελματίες πελάτες θεωρούνται, «[ο]ι οντότητες που υποχρεούνται να λάβουν άδεια λειτουργίας ή να υπαχθούν σε ρυθμίσεις για να ασκήσουν δραστηριότητες στις χρηματοπιστωτικές αγορές».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 864/2007

- 10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II) (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40), προβλέπει:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, η έννοια της ζημίας περιλαμβάνει όλες τις συνέπειες των αδικοπραξιών, του αδικαιολογήτου πλουτισμού, της διοίκησης αλλοτρίων ή της ευθύνης κατά τις διαπραγματεύσεις (*culpa in contrahendo*).»

- 11 Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού:

«Το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές που απορρέουν από συζητήσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης, ανεξαρτήτως του εάν συνήφθη τελικά η σύμβαση, είναι το δίκαιο που είναι, ή που θα ήταν, εφαρμοστέο στη σύμβαση, εάν αυτή είχε συναφθεί.»

Ο κανονισμός 1215/2012

- 12 Η αιτιολογική σκέψη 18 του κανονισμού 1215/2012 έχει ως εξής:

«Στις συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας είναι σκόπιμο να προστατεύεται το αδύναμο μέρος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας.»

- 13 Το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού ορίζει:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

- 1) α) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή·

[...]

- 2) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός·

[...]».

- 14 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, το οποίο εντάσσεται στο κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού αυτού, έχει ως εξής:

«Σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει, του καταναλωτή, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος με την επιφύλαξη του άρθρου 6 και του άρθρου 7 σημείο 5:

[...]

- γ) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όταν η σύμβαση έχει συναφθεί με πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας του καταναλωτή ή κατευθύνει με οποιοδήποτε τρόπο τέτοιου είδους δραστηριότητες σε αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους μέλους, και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.»

- 15 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 προβλέπει:

«Αγωγή του καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλομένου ασκείται είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος είτε, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία του αντισυμβαλλομένου, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του καταναλωτή.»

16 Κατά το άρθρο 19 του εν λόγω κανονισμού:

«Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνία:

- 1) μεταγενέστερη της γένεσης της διαφοράς· ή
- 2) που επιτρέπει στον καταναλωτή να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα· ή
- 3) που έχει συναφθεί μεταξύ καταναλωτή και αντισυμβαλλομένου με κατοικία ή συνήθη διαμονή, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, στο ίδιο κράτος μέλος και απονέμει διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους, εκτός αν το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους απαγορεύει τέτοια συμφωνία.»

17 Το άρθρο 25 του ίδιου κανονισμού ορίζει:

«1. Αν τα μέρη, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία, εκτός αν η συμφωνία είναι άκυρη ως προς την ουσιαστική της ισχύ της βάσει της νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως. Η συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας καταρτίζεται:

- α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση·
- β) είτε υπό μορφή ανταποκρινόμενη στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις· ή
- γ) είτε, στο διεθνές εμπόριο, υπό μορφή ανταποκρινόμενη στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις του είδους για το οποίο πρόκειται στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.

[...]

4. Οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας, καθώς και οι ανάλογες ρήτρες της συστατικής πράξεως του trust δεν παράγουν αποτελέσματα, αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 15, 19 ή 23 ή αν τα δικαστήρια τη διεθνή δικαιοδοσία των οποίων αποκλείουν έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 24.

[...]»

Το ρουμανικό δίκαιο

18 Το άρθρο 1254 του *codul civil* (αστικού κώδικα) προβλέπει:

«1. Η σύμβαση που πάσχει απόλυτη ακυρότητα ή έχει ακυρωθεί θεωρείται ως ουδέποτε συναφθείσα.

2. Η ακύρωση της σύμβασης συνεπάγεται, υπό τις προϋποθέσεις του νόμου, την ακύρωση των μεταγενέστερων πράξεων που εκδόθηκαν βάσει αυτής.

3. Σε περίπτωση ακύρωσης της σύμβασης, κάθε συμβαλλόμενος οφείλει να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο, σε είδος ή άλλο ισοδύναμο, τις ληφθείσες παροχές, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1639 έως 1647, ακόμη και αν οι παροχές αυτές παρασχέθηκαν διαδοχικώς ή είχαν διαρκή χαρακτήρα.»

19 Το άρθρο 1269 του αστικού κώδικα ορίζει:

«1. Αν, μετά την εφαρμογή των ερμηνευτικών κανόνων, η σύμβαση εξακολουθεί να μην είναι σαφής, ερμηνεύεται προς όφελος αυτού που αναλαμβάνει τη δέσμευση.

2. Οι ρήτρες των συμβάσεων προσχωρήσεως ερμηνεύονται σε βάρος εκείνου που τις πρότεινε.»

20 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (νόμου 193/2000 για τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ εμπόρων και καταναλωτών), με τον οποίο μεταφέρθηκε στο ρουμανικό δίκαιο η οδηγία 93/13:

«Ως “καταναλωτής” νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών προσώπων συσταθείσα ως ένωση που, στο πλαίσιο συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ενεργεί για σκοπούς άσχετους προς τις εμπορικές, βιομηχανικές, παραγωγικές, βιοτεχνικές ή ελευθέρια επαγγελματικές δραστηριότητές του.»

21 Το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3, του εν λόγω νόμου ορίζει:

«2. Γίνεται δεκτό ότι συμβατική ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως με τον καταναλωτή αν συνομολογήθηκε χωρίς ο καταναλωτής να είχε τη δυνατότητα να επηρεάσει το περιεχόμενό της, όπως στην περίπτωση των τυποποιημένων συμβάσεων ή των γενικών όρων πώλησεως των οποίων κάνουν χρήση οι έμποροι που δραστηριοποιούνται στην αγορά του οικείου προϊόντος ή της παροχής της οικείας υπηρεσίας.

3. Το γεγονός ότι ορισμένα στοιχεία των συμβατικών ρητρών ή μία μεμονωμένη ρήτρα αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως με τον καταναλωτή δεν αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου στο υπόλοιπο μέρος της συμβάσεως, εφόσον, κατόπιν σφαιρικής εκτιμήσεως της συμβάσεως, προκύπτει ότι η σύμβαση αυτή είχε καταρτισθεί μονομερώς από τον έμπορο. Εάν ο έμπορος διατείνεται ότι υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση με τον καταναλωτή για μια τυποποιημένη ρήτρα, σε αυτόν απόκειται να αποδείξει με στοιχεία τον ισχυρισμό του.»

22 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του Legea nr. 297/2004 privind piața de capital (νόμου 297/2004 περί κεφαλαιαγοράς) έχει ως εξής:

«Οι υπηρεσίες χρηματοπιστωτικών επενδύσεων παρέχονται μέσω φυσικών προσώπων, τα οποία ενεργούν ως αντιπρόσωποι για τις εν λόγω υπηρεσίες. Τα πρόσωπα αυτά ασκούν τη δραστηριότητά τους αποκλειστικά στο όνομα του ενδιαμέσου που τα απασχολεί και δεν μπορούν να παρέχουν χρηματοπιστωτικές επενδυτικές υπηρεσίες ιδίω ονόματι.»

- 23 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του Ordonanța Guvernului nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță privind servicii financiare (κυβερνητικού διατάγματος 85/2004 περί προστασίας των καταναλωτών κατά τη σύναψη και εκτέλεση των εξ αποστάσεως συμβάσεων σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες) προβλέπει:

«Πριν από τη σύναψη συμβάσεως εξ αποστάσεως ή κατά την υποβολή της προσφοράς, ο προμηθευτής οφείλει να ενημερώνει εγκαίρως τον καταναλωτή, ορθώς και πλήρως, για τα ακόλουθα στοιχεία σχετικά με την ταυτοποίησή του, όσον αφορά, τουλάχιστον:

[...]

- γ) την επωνυμία του ενδιαμέσου, την ιδιότητα υπό την οποία ενεργεί σε σχέση με τον καταναλωτή, τη διεύθυνση της εταιρικής έδρας ή, ανάλογα με την περίπτωση, την κατοικία του και τον τρόπο επικοινωνίας με αυτόν, τον αριθμό τηλεφώνου/τηλεομοιοτυπίας, τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το εμπορικό μητρώο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος και τον μοναδικό αριθμό εγγραφής του, όταν ο καταναλωτής συναλλάσσεται με ενδιαμέσο·

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 24 Στις 15 Νοεμβρίου 2016, ο AU άνοιξε λογαριασμό διαπραγμάτευσης στη διαδικτυακή πλατφόρμα UFX, η οποία ανήκε στη Reliantco Investments, με σκοπό τη διαπραγμάτευση επί χρηματοπιστωτικών μέσων, όπως οι χρηματοοικονομικές συμβάσεις επί διαφορών (στο εξής: CFD).
- 25 Για τη δημιουργία λογαριασμού στη διαδικτυακή πλατφόρμα UFX, ο AU χρησιμοποίησε όνομα τομέα (domain name) εμπορικής εταιρίας και είχε αλληλογραφία με τη Reliantco Investments ως διευθυντής αναπτύξεως της εν λόγω εταιρίας.
- 26 Στις 11 Ιανουαρίου 2017, ο AU συνήψε με τη Relianco Investments σύμβαση για τα κέρδη από τη διαπραγμάτευση χρηματοπιστωτικών μέσων, στην οποία αναφερόταν ότι είχε διαβάσει, κατανοήσει και αποδεχθεί τους όρους και τις λεπτομέρειες της προσφοράς. Βάσει της σύμβασης αυτής, όλες οι διαφορές και διαφωνίες από τη συναφθείσα σύμβαση ή σε σχέση με αυτήν υπάγονται στη δικαιοδοσία των κυπριακών δικαστηρίων και η εν λόγω σύμβαση, καθώς και το σύνολο των σχέσεων διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών, διέπονται από την κυπριακή νομοθεσία.
- 27 Στις 13 Ιανουαρίου 2017, ο AU εισήγαγε στην πλατφόρμα UFX διάφορες οριακές εντολές, υπολογίζοντας στη μείωση της τιμής του πετρελαίου, και υποστήριξε ότι, κατόπιν των συναλλαγών αυτών, απώλεσε το σύνολο του δεσμευθέντος στον διαπραγματευτικό λογαριασμό ποσού, ήτοι 1 919 720 αμερικανικά δολάρια (USD) (περίπου 1 804 345 ευρώ).
- 28 Στις 26 Απριλίου 2017, ο AU άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή κατά των εναγομένων της κύριας δίκης. Ισχυρίζεται ότι υπήρξε θύμα χειραγώγησης η οποία προκάλεσε την απώλεια του αναφερθέντος στην προηγούμενη σκέψη ποσού και ζητεί, υπό τις συνθήκες αυτές, να αναγνωριστεί ότι οι εναγόμενες υπέχουν αστική ευθύνη από αδικοπραξία λόγω μη τηρήσεως των διατάξεων περί προστασίας των καταναλωτών. Περαιτέρω, με την αγωγή αυτή, ζήτησε να διαπιστωθεί η ακυρότητα, αφενός, ορισμένων καταχρηστικών, κατ' αυτόν, συμβατικών ρητρών και, αφετέρου, ορισμένων εντολών που εισήγαγε στην πλατφόρμα UFX, καθώς και την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση.

- 29 Κατά τον ΑΥ, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1215/2012, σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 19 του κανονισμού αυτού, τα ρουμανικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν της εν λόγω αγωγής, δεδομένου ότι είναι καταναλωτής, κάτοικος Ρουμανίας.
- 30 Οι εναγόμενες της κύριας δίκης προβάλλουν την ένσταση ελλείψεως γενικής διεθνούς δικαιοδοσίας των ρουμανικών δικαστηρίων. Εκτιμούν ότι, δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 και της μνημονευθείσας στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως ρήτρας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, η αγωγή που άσκησε ο ΑΥ εμπίπτει στη διεθνή δικαιοδοσία των κυπριακών δικαστηρίων. Υπογραμμίζουν ότι το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού (Κύπρος), ενώπιον του οποίου υπέβαλε αίτηση ο ΑΥ ζητώντας να διαταχθεί προσωρινή κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων ιδιοκτησίας τους που βρίσκονται στην Κύπρο, έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της αίτησης αυτής.
- 31 Περαιτέρω, υποστηρίζουν ότι η αγωγή που άσκησε ο ΑΥ στηρίζεται σε «culpa in contrahendo», η οποία είναι εξωσυμβατική ενοχή εμπίπτουσα στον κανονισμό 864/2007.
- 32 Οι εναγόμενες της κύριας δίκης αμφισβητούν επίσης την ιδιότητα του ΑΥ ως καταναλωτή, υποστηρίζοντας ότι ο ΑΥ είναι φυσικό πρόσωπο που επιδιώκει το κέρδος, δεδομένου ότι προέβη σε συγκεκριμένες πράξεις επαγγελματικής φύσεως, καθόσον αποκόμισε, κατά την εκτέλεση της επίδικης σύμβασης, κέρδη ύψους 644 413,53 USD (περίπου 605 680 ευρώ) προερχόμενα από 197 συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο 2016 έως και τις 13 Ιανουαρίου 2017, εκ των οποίων μόνον έξι αμφισβητούνται.
- 33 Το αιτούν δικαστήριο, στο πλαίσιο της εξέτασης της διεθνούς δικαιοδοσίας του να αποφανθεί επί της ουσίας της διαφοράς, διαπιστώνει ότι ο ΑΥ στήριξε την αγωγή του στην αστική ευθύνη από αδικοπραξία, δηλαδή σε εξωσυμβατική ευθύνη, επί της οποίας έχει κατ' αρχήν εφαρμογή ο κανονισμός 864/2007, και συγχρόνως επικαλείται την ιδιότητά του ως καταναλωτή, πράγμα που σημαίνει ότι η διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να καθοριστεί βάσει των διατάξεων του άρθρου 17, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1215/2012.
- 34 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς το επιχείρημα που προέβαλε ο ΑΥ απαντώντας στους ισχυρισμούς των εναγομένων της κύριας δίκης, κατά το οποίο η έννοια του «ιδιώτη πελάτη» του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39 και η έννοια του «καταναλωτή», όπως ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, αλληλεπικαλύπτονται. Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, από την ερμηνεία των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι, μολονότι ο «καταναλωτής» μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, ο «ιδιώτης πελάτης» μπορεί να είναι τόσο φυσικό όσο και νομικό πρόσωπο ή οντότητα διαφορετική από εκείνες που διαλαμβάνονται στο παράρτημα II της οδηγίας 2004/39.
- 35 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει επίσης στην απόφαση της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται εκτός του πλαισίου και ανεξαρτήτως οιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας ή επιδιώξεως, με μοναδικό σκοπό την κάλυψη των καταναλωτικών αναγκών ενός ατόμου σε ιδιωτικό επίπεδο, εμπίπτουν στο ειδικό καθεστώς προστασίας του καταναλωτή, ενώ η προστασία αυτή δεν δικαιολογείται σε περίπτωση συμβάσεως έχουσας ως σκοπό επαγγελματική δραστηριότητα.
- 36 Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού 1215/2012, το οποίο διέπει τη διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα συμβάσεων καταναλωτών, έχει κατά κανόνα εφαρμογή στις αγωγές που ασκούνται από καταναλωτή βάσει συμβάσεως, ενώ η αγωγή που άσκησε ο ΑΥ στηρίζεται αποκλειστικά στην αστική ευθύνη από αδικοπραξία, η οποία αποκλείει την ύπαρξη συμβατικής σχέσης.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Specializat Cluj (δικαστήριο εμπορικών διαφορών του Cluj, Ρουμανία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Κατά την ερμηνεία του όρου “ιδιώτης πελάτης” του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, δύναται ή οφείλει το εθνικό δικαστήριο να χρησιμοποιήσει τα ίδια ερμηνευτικά κριτήρια με εκείνα που χρησιμοποιούνται ως προς την έννοια του καταναλωτή που περιέχεται στο άρθρο 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ;
- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί ο “ιδιώτης πελάτης” κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39 να επικαλεσθεί την ιδιότητα του καταναλωτή σε διαφορά όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη; και
- 3) Ειδικότερα, συνιστούν αποφασιστικά κριτήρια για τον χαρακτηρισμό του “ιδιώτη πελάτη” ως καταναλωτή κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39, αφενός, το γεγονός ότι “ιδιώτης πελάτης” κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39 προβαίνει σε μεγάλο αριθμό συναλλαγών κατόπιν διαπραγμάτευσης σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα και, αφετέρου, το γεγονός ότι επενδύει σημαντικά χρηματικά ποσά σε χρηματοπιστωτικά μέσα όπως εκείνα που προσδιορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 17, της οδηγίας 2004/39;
- 4) Προκειμένου το εθνικό δικαστήριο να κηρύξει εαυτό αρμόδιο, κατά το μέτρο που υποχρεούται να κρίνει εάν εφαρμόζεται, κατά περίπτωση, το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, ή το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1215/2012, δύναται ή οφείλει να λάβει υπόψη την ουσιαστική νομική βάση που επικαλείται ο ενάγων –ήτοι την αποκλειστικά εξωσυμβατική ευθύνη– προς αμφισβήτηση ρητρών ως καταχρηστικών κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, οπότε το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο θα καθοριζόταν σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 864/2007 (Ρώμη II), ή μήπως, αντιθέτως, ο ενδεχόμενος χαρακτηρισμός του ενάγοντος ως καταναλωτή καθιστά άνευ σημασίας την ουσιαστική νομική βάση της αγωγής του;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 38 Η Ρουμανική Κυβέρνηση διατηρεί αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Η εν λόγω κυβέρνηση προβάλλει ότι το αιτούν δικαστήριο όφειλε να παράσχει περισσότερες διευκρινίσεις επί της αίτησης του ΑΥ και να εκθέσει τα νομικά επιχειρήματα επί των οποίων αυτή στηρίζεται. Υπογραμμίζει περαιτέρω ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν λαμβάνουν υπόψη τη ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνεται στη σύμβαση που συνήφθη μεταξύ του ΑΥ και της Reliantco Investments. Λόγω των ελαττωμάτων αυτών, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που απαιτούνται για να δοθούν λυσιτελείς απαντήσεις στα υποβληθέντα ερωτήματα.
- 39 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, Wightman κ.λπ., C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 26).

- 40 Περαιτέρω, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή (απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2019, *État belge*, C-35/19, EU:C:2019:894, σκέψη 29).
- 41 Ωστόσο, αφενός, εάν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβαλλόμενα ερωτήματα, το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ως απαράδεκτη (απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2019, *Comida paralela* 12, C-579/18, EU:C:2019:875, σκέψη 20).
- 42 Αφετέρου, λόγω του πνεύματος συνεργασίας που πρυτανεύει στις σχέσεις μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της προδικαστικής διαδικασίας, η έλλειψη ορισμένων προκαταρκτικών διαπιστώσεων του αιτούντος δικαστηρίου δεν έχει κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα το απαράδεκτο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως εάν το Δικαστήριο εκτιμά ότι, παρά τις ελλείψεις αυτές, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τη δικογραφία, είναι σε θέση να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο (απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2019, *Comida paralela* 12, C-579/18, EU:C:2019:875, σκέψη 21).
- 43 Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο προσδιόρισε, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 41 και 42 της παρούσας αποφάσεως, το κανονιστικό και πραγματικό πλαίσιο που παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να απαντήσει στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί και δεν απόκειται στο Δικαστήριο να ελέγξει την ακρίβεια του πλαισίου αυτού, διαπιστώνεται ότι η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί του πρώτου, δευτέρου και τρίτου ερωτήματος

- 44 Με το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο το οποίο, δυνάμει συμβάσεως, όπως μια CFD συναφθείσα με χρηματοπιστωτική εταιρία, πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικές πράξεις μέσω της εταιρίας αυτής μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και αν, για τον χαρακτηρισμό αυτόν, συνιστούν αποφασιστικά κριτήρια παράγοντες όπως το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό προέβη σε μεγάλο αριθμό συναλλαγών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα ή ότι επένδυσε σημαντικά χρηματικά ποσά στις συναλλαγές αυτές ή ότι το πρόσωπο αυτό είναι «ιδιώτης πελάτης» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39.
- 45 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει εφαρμογή στην περίπτωση που πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, δηλαδή, πρώτον, το συμβαλλόμενο μέρος έχει την ιδιότητα του καταναλωτή ο οποίος ενεργεί εντός πλαισίου δυναμένου να θεωρηθεί ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα, δεύτερον, η σύμβαση μεταξύ ενός τέτοιου καταναλωτή και ενός επαγγελματία έχει όντως συναφθεί και, τρίτον, η σύμβαση αυτή ανήκει σε μία από τις κατηγορίες τις οποίες αφορά η παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', του εν λόγω άρθρου 17. Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να πληρούνται σωρευτικά, οπότε, αν λείπει μία από τις τρεις, η διεθνής δικαιοδοσία δεν δύναται να καθοριστεί σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις συμβάσεις καταναλωτών (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, *Petruchová*, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 46 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, τα τρία πρώτα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση αφορούν την πρώτη από τις τρεις αυτές προϋποθέσεις, δηλαδή τη συνδρομή της ιδιότητας του «καταναλωτή» στο πρόσωπο ενός εκ των συμβαλλομένων.

- 47 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η έννοια του «καταναλωτή» των άρθρων 17 και 18 του κανονισμού 1215/2012 πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, λαμβανομένης υπόψη της θέσεως του προσώπου αυτού σε συγκεκριμένη σύμβαση, σε σχέση με τη φύση και τον σκοπό της συμβάσεως αυτής, και όχι της υποκειμενικής καταστάσεως του ίδιου αυτού προσώπου, δεδομένου ότι ένα και το αυτό πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί ως καταναλωτής στο πλαίσιο ορισμένων πράξεων και ως επιχειρηματίας στο πλαίσιο άλλων πράξεων (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 48 Το Δικαστήριο συνήγαγε εντεύθεν ότι μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται εκτός του πλαισίου οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας και ανεξαρτήτως αυτής, με μοναδικό σκοπό την ικανοποίηση ιδίων καταναλωτικών αναγκών ενός προσώπου, εμπίπτουν στο ειδικό καθεστώς που καθιέρωσε ο κανονισμός για την προστασία του καταναλωτή ως ασθενέστερου συμβαλλόμενου μέρους (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 49 Η ιδιαίτερη αυτή προστασία δεν δικαιολογείται στην περίπτωση συμβάσεων που έχουν ως σκοπό επαγγελματική δραστηριότητα, έστω και αν αυτή προβλέπεται για το μέλλον, δεδομένου ότι ο μελλοντικός χαρακτήρας μιας δραστηριότητας ουδόλως αναιρεί την επαγγελματική της φύση (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 50 Επομένως, οι ειδικοί κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπονται στα άρθρα 17 έως 19 του κανονισμού 1215/2012 έχουν κατ' αρχήν εφαρμογή μόνο στην περίπτωση που η σύμβαση συνήφθη μεταξύ των μερών για μη επαγγελματική χρήση του σχετικού αγαθού ή της σχετικής υπηρεσίας (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 51 Όσον αφορά συμβάσεις, όπως οι CFD, που συνάπτονται μεταξύ φυσικού προσώπου και χρηματοπιστωτικής εταιρίας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα χρηματοπιστωτικά αυτά μέσα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 17 έως 19 του κανονισμού 1215/2012 (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 49).
- 52 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού δεν απαιτεί να συμπεριφέρεται ο καταναλωτής με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο στο πλαίσιο σύμβασης που συνάπτεται για σκοπό ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 58).
- 53 Το Δικαστήριο συνήγαγε εντεύθεν ότι δεν ασκούν κατ' αρχήν επιρροή παράγοντες όπως η αξία των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν βάσει συμβάσεων όπως οι CFD, το μέγεθος του κινδύνου οικονομικών απωλειών που συνδέεται με την σύναψη τέτοιων συμβάσεων, τυχόν γνώσεις ή πείρα ενός προσώπου στον τομέα των χρηματοπιστωτικών μέσων ή η ενεργός συμπεριφορά του στο πλαίσιο τέτοιων συναλλαγών (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruchová, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 59).
- 54 Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση που ο καταναλωτής πραγματοποίησε μεγάλο αριθμό συναλλαγών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα ή που επένδυσε σημαντικά ποσά στις συναλλαγές αυτές.
- 55 Όσον αφορά το κατά πόσον ασκεί επιρροή, για τους σκοπούς του χαρακτηρισμού ενός προσώπου ως «καταναλωτή», κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό είναι «ιδιώτης πελάτης», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, υπενθυμίζεται ότι η ιδιότητα ενός προσώπου ως «ιδιώτη πελάτη», κατά την έννοια της ως άνω διάταξης της οδηγίας, κατ' αρχήν δεν ασκεί αφ' εαυτής

καμία επιρροή επί του χαρακτηρισμού του εν λόγω προσώπου ως «καταναλωτή», κατά την έννοια της πρώτης ως άνω διάταξης (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Petruhov, C-208/18, EU:C:2019:825, σκέψη 77).

- 56 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν ασκεί επίσης επιρροή το ζήτημα αν η έννοια του «ιδιώτη πελάτη», κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, πρέπει να ερμηνευθεί βάσει των ίδιων κριτηρίων με εκείνα που είναι κρίσιμα για την ερμηνεία της έννοιας του «καταναλωτή», κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13.
- 57 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο το οποίο, δυνάμει σύμβασης όπως η CFD, που έχει συναφθεί με χρηματομεσιτική εταιρία, πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικές πράξεις μέσω της εταιρίας αυτής μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, αν η σύναψη της σύμβασης δεν εμπίπτει στην επαγγελματική δραστηριότητα του εν λόγω προσώπου, πράγμα που αποκλείεται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Για τους σκοπούς του χαρακτηρισμού αυτού, αφενός, παράγοντες όπως το γεγονός ότι το εν λόγω πρόσωπο προέβη σε μεγάλο αριθμό συναλλαγών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα ή επένδυσε σημαντικά ποσά στις συναλλαγές αυτές είναι, κατ' αρχήν, άνευ σημασίας, αυτοί καθεαυτοί, και, αφετέρου, το γεγονός αυτό καθεαυτό ότι το ίδιο πρόσωπο είναι «ιδιώτης πελάτης», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, δεν ασκεί, κατ' αρχήν, επιρροή.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

- 58 Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, ο κανονισμός 1215/2012 έχει την έννοια ότι, για τους σκοπούς του καθορισμού του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, η αγωγή λόγω αστικής ευθύνης από αδικοπραξία που ασκήθηκε από καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλομένου του εμπίπτει στο κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού αυτού.
- 59 Εισαγωγικά, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο μέτρο που ο κανονισμός 1215/2012 καταργεί και αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), ο οποίος, με τη σειρά του, αντικατέστησε τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τις διαδοχικές συμβάσεις για την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στη Σύμβαση αυτή, η ερμηνεία των διατάξεων της τελευταίας αυτής νομικής πράξεως στην οποία προέβη το Δικαστήριο ισχύει και για τον κανονισμό 1215/2012 όταν οι διατάξεις αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ισοδύναμες» (απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Tibor-Trans, C-451/18, EU:C:2019:635, σκέψη 23).
- 60 Υπογραμμίζεται ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 44/2001, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 17 του κανονισμού 1215/2012, έχει εφαρμογή μόνον εφόσον η υπό κρίση αγωγή αφορά σύμβαση συναφθείσα μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία. Συγκεκριμένα, κατά τη διατύπωση τόσο της εισαγωγικής φράσης της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του κανονισμού 44/2001 όσο και του στοιχείου γ' της ίδιας παραγράφου του άρθρου αυτού, απαιτείται η «σύναψη σύμβασης» μεταξύ του καταναλωτή και ενός προσώπου που ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται, επίσης, από τον τίτλο του τμήματος 4 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού, στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο 15, περί «[δ]ιεθνούς δικαιοδοσίας σε συμβάσεις καταναλωτών» (απόφαση της 14ης Μαΐου 2009, Ilsemer, C-180/06, EU:C:2009:303, σκέψεις 52 και 53).
- 61 Περαιτέρω, στο πλαίσιο της ανάλυσης του άρθρου 13, πρώτο εδάφιο, της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, το οποίο αντιστοιχεί επίσης στο άρθρο 17 του κανονισμού 1215/2012, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή μια ερμηνεία της Σύμβασης αυτής σύμφωνα με

την οποία ορισμένες μεν αγωγές εκ της συναφθείσας από τον καταναλωτή συμβάσεως εμπίπτουν στους κανόνες περί δικαιοδοσίας των άρθρων 13 έως 15 της εν λόγω Σύμβασης, ενώ άλλες αγωγές, που εμφανίζουν με τη σύμβαση αυτή δεσμούς τόσο στενούς ώστε να συνδέονται άρρηκτα με αυτήν, υπόκεινται σε διαφορετικούς κανόνες (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, *Gabriel*, C-96/00, EU:C:2002:436, σκέψη 56).

- 62 Συγκεκριμένα, η ανάγκη να αποφεύγεται, κατά το μέτρο του δυνατού, η αύξηση των αρμοδίων για την ίδια σύμβαση δικαστηρίων καθίσταται ακόμη επιτακτικότερη προκειμένου περί συμβάσεως όταν πρόκειται περί συμβάσεως μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία (πρβλ. απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, *Gabriel*, C-96/00, EU:C:2002:436, σκέψη 57).
- 63 Δεδομένου ότι η αύξηση των βάσεων δικαιοδοσίας ενδέχεται να πλήξει ιδιαιτέρως τα συμφέροντα του ασθενέστερου μέρους της συμβάσεως, όπως ο καταναλωτής, πρέπει, προς το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, να έχει αυτός τη δυνατότητα να υποβάλλει στην κρίση ενός μόνον δικαστηρίου το σύνολο των δυσχερειών τις οποίες ενδέχεται να γεννήσει μια σύμβαση στη σύναψη της οποίας ώθησε τον καταναλωτή η εκ μέρους του επαγγελματία χρήση διατυπώσεων δυναμένων να παραπλανήσουν τον αντισυμβαλλόμενο του (πρβλ. απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, *Gabriel*, C-96/00, EU:C:2002:436, σκέψη 58).
- 64 Επομένως, προκειμένου να εφαρμοστεί το κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού 1215/2012 σε αγωγή καταναλωτή κατά επαγγελματία, πρέπει, πέραν της συνδρομής των λοιπών προϋποθέσεων του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, να έχει πράγματι συναφθεί σύμβαση μεταξύ των δύο αυτών μερών, η δε αγωγή πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εν λόγω σύμβαση.
- 65 Εν προκειμένω, όσον αφορά, πρώτον, τη σχέση μεταξύ του ΑΥ και της Reliantco Investments Limassol Sucursala București, θυγατρικής της Reliantco Investments, παρατηρείται ότι από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι τα δύο αυτά μέρη συνήψαν σύμβαση.
- 66 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των λεχθέντων στη σκέψη 60 της παρούσας αποφάσεως, όταν η αγωγή ασκείται υπό περιστάσεις κατά τις οποίες τα εν λόγω μέρη δεν έχουν συνάψει σύμβαση, δεν εμπίπτει στο κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού 1215/2012.
- 67 Όσον αφορά, δεύτερον, τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων του τμήματος αυτού στην αξίωση του ΑΥ, στο μέτρο που στρέφεται κατά της Reliantco Investments με την οποία αυτός συνήψε σύμβαση, επισημαίνεται ότι από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η αγωγή αυτή στηρίζεται, μεταξύ άλλων, σε εθνικές διατάξεις σχετικές με την προστασία των καταναλωτών, δηλαδή στην υποχρέωση του προμηθευτή να ενημερώνει, να συμβουλεύει και να προειδοποιεί τους καταναλωτές πριν από τη σύναψη της σύμβασης για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.
- 68 Επομένως, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, με την εν λόγω αγωγή ζητείται να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη του επαγγελματία για παράβαση προσυμβατικών υποχρεώσεων έναντι του αντισυμβαλλομένου καταναλωτή.
- 69 Η αγωγή αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συναφθείσα μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία σύμβαση, οπότε το κεφάλαιο II, τμήμα 4, του κανονισμού 1215/2012 έχει εφαρμογή στην αγωγή αυτή.
- 70 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι με την ασηκωθείσα από τον ΑΥ αγωγή ζητείται η στοιχειοθέτηση της ευθύνης του επαγγελματία, μεταξύ άλλων, για «culpa in contrahendo», κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 864/2007, το οποίο έχει εφαρμογή στις εξωσυμβατικές ενοχές.

- 71 Αντιθέτως, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 864/2007 προβλέπει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές που απορρέουν από συζητήσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης, ανεξαρτήτως του εάν συνήφθη τελικά η σύμβαση, είναι το δίκαιο που είναι ή που θα ήταν εφαρμοστέο στη σύμβαση, εάν αυτή είχε συναφθεί.
- 72 Επομένως, το συμπέρασμα που συνάγεται στη σκέψη 69 της παρούσας αποφάσεως ενισχύει την αναγκαία συνοχή μεταξύ της ερμηνείας του κανονισμού 1215/2012 και της ερμηνείας του κανονισμού 864/2007 (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, ERGO Insurance και Gjensidige Baltic, C-359/14 και C-475/14, EU:C:2016:40, σκέψη 43) στο μέτρο που τόσο το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο σε υποχρέωση που απορρέει από συζητήσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης όσο και το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να επιληφθεί αγωγής που αφορά μια τέτοια υποχρέωση καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη τη σύμβαση η οποία πρόκειται να συναφθεί.
- 73 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1215/2012 έχει την έννοια ότι, για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, η αγωγή λόγω αστικής ευθύνης από αδικοπραξία που ασκείται από καταναλωτή εμπίπτει στο κεφάλαιο II, τμήμα 4, του εν λόγω κανονισμού 1215/2012, εάν είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με σύμβαση που πράγματι έχει συναφθεί μεταξύ αυτού και του επαγγελματία, πράγμα που απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο το οποίο, δυνάμει σύμβασης όπως η χρηματοοικονομική σύμβαση επί διαφορών που έχει συναφθεί με χρηματομεσιτική εταιρία, πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικές πράξεις μέσω της εταιρίας αυτής μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, αν η σύναψη της σύμβασης δεν εμπίπτει στην επαγγελματική δραστηριότητα του εν λόγω προσώπου, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Για τους σκοπούς του χαρακτηρισμού αυτού, αφενός, παράγοντες όπως το γεγονός ότι το εν λόγω πρόσωπο προέβη σε μεγάλο αριθμό συναλλαγών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα ή επένδυσε σημαντικά ποσά στις συναλλαγές αυτές είναι, κατ' αρχήν, άνευ σημασίας, αυτοί καθεαυτοί, και, αφετέρου, το γεγονός αυτό καθεαυτό ότι το ίδιο πρόσωπο είναι «ιδιώτης πελάτης», κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, δεν ασκεί, κατ' αρχήν, επιρροή.
- 2) Ο κανονισμός 1215/2012 έχει την έννοια ότι, για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, η αγωγή λόγω αστικής ευθύνης από αδικοπραξία που ασκείται από καταναλωτή εμπίπτει στο κεφάλαιο II, τμήμα 4, του εν λόγω κανονισμού 1215/2012, εάν είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με σύμβαση που πράγματι έχει συναφθεί μεταξύ αυτού και του επαγγελματία, πράγμα που απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)